

Klein geaderd witje

Pieris napi

Het klein geaderd witje is een zeer algemene standvlinder. Hij kan vrijwel overal worden gezien, maar hij leeft in vochtigere gebieden dan de andere koolwitjes. Hij vliegt doorgaans in drie generaties. De rups lijkt op die van het klein koolwitje, maar de gele rugstreep ontbreekt en de zwarte vlekjes op de zijkant zijn duidelijk geel geringd.

Levenscyclus en gedrag

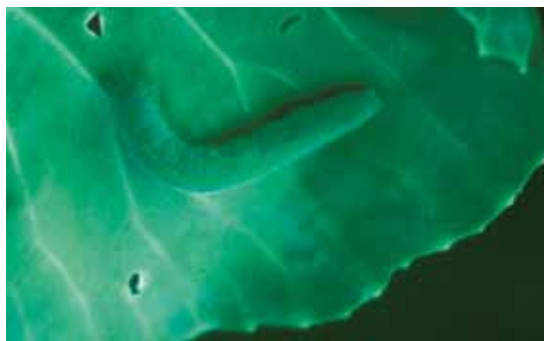
De belangrijkste waardplanten van het klein geaderd witje zijn look-zonder-look en pinksterbloem. Daarnaast wordt een groot aantal andere (ook gecultiveerde) kruisbloemigen gebruikt. De waardplanten staan vooral in halfbeschaaduwde en vochtige milieus. De vrouwtjes zetten de eitjes afzonderlijk af, bij voorkeur aan de onderzijde van bladeren van kleinere waardplanten. Daarvoor banen zij zich een weg door de vegetatie om onder de plant te komen. (OHSAKI 1979, DENNIS 1985B, FORSBERG 1987, MAES & VAN DYCK 1999).

Merkwaardig is dat rupsen die op hetzelfde moment uit de eitjes zijn gekomen, zich verspreid over een lange periode verpoppen. Ook de duur van de verpoping per individu verschilt aanzienlijk. De verpoping gebeurt meestal niet op de waardplant zelf, maar laag en verborgen in een dichte vegetatie tegen stengels, boomstammen of stenen. De pop van de laatste generatie overwintert.

De soort vliegt in hoge tot zeer hoge dichtheden, circa 16 tot 134 individuen per ha. De vlinders van de eerste generatie voeden zich met nectar van onder andere de waardplanten, later in het seizoen ook met dat van andere kruiden zoals akkerdistel en kale jonker. Mannetjes komen gemiddeld één tot twee dagen eerder uit de pop dan vrouwtjes. In het voorjaar patrouilleren mannetjes vooral langs bosranden en brede bospaden, maar 's zomers zoeken ze ook in open graslanden naar vrouwtjes. Om voldoende bevruchte eitjes af te zetten, moeten vrouwtjes diverse keren paren. De partnerkeuze is bij deze soort uitgebreid onderzocht. Het blijkt dat mannetjes de meeste aandacht besteden aan maagdelijke vrouwtjes, maar de aantrekkingskracht van vrouwtjes die reeds hebben gepaard neemt weer toe naarmate de laatste paring langer geleden is. Voor vrouwtjes is het voordelig als ze de eerste dagen na de paring niet worden lastiggevallen door mannetjes. Vrouwtjes moeten zich na ongeveer zes dagen opnieuw laten bevruchten als ze met een 'maagdelijk' mannetje hebben gepaard. Na paring met een meer ervaren partner, paren ze gemiddeld al weer na twee dagen opnieuw. Een paring met een 'maagdelijk' mannetje duurt ongeveer twee uur, met een niet-maagdelijk mannetje gemiddeld zeven uur. Ondanks deze verschillen blijkt dat vrouwtjes geen voorkeur voor 'maagdelijke' partners hebben. (FORSBERG & WIKLUND 1988, TAX 1989, WIKLUND ET AL. 1993, KAITALA & WIKLUND 1995, MAES & VAN DYCK 1999, VAN SWAAY 2003).

Vliegtijd en overwintering

Het klein geaderd witje vliegt doorgaans in drie generaties. De eerste generatie vliegt van 26 april tot 5 juni, de tweede en derde hebben een elkaar overlappende vliegtijd die zich uitstrekt van 6 juli tot 10 september. In sommige koele en

Vochtig grasland in de Regulieren bij Culemborg (GE).
Wet grassland near Culemborg (prov. of Gelderland).

natte jaren vliegt de soort slechts in twee generaties. In zeer warme jaren vliegt er mogelijk zelfs nog een zeer kleine vierde generatie; maar het kan ook zijn dat zo'n late opleving in de vliegtijd wordt veroorzaakt door de verschillen in ontwikkelingstijd van rupsen en poppen. Omdat de rupsen zich niet gelijktijdig verpoppen en de duur van de ontwikkeling van de pop verschilt, bestaat er een grote spreiding in het verschijnen van de vlinders. De uiterste data waarop kleine geaderde witjes zijn waargenomen zijn 7 februari en 3 november. De soort overwintert als pop. (BINK 1992).

Leefgebied

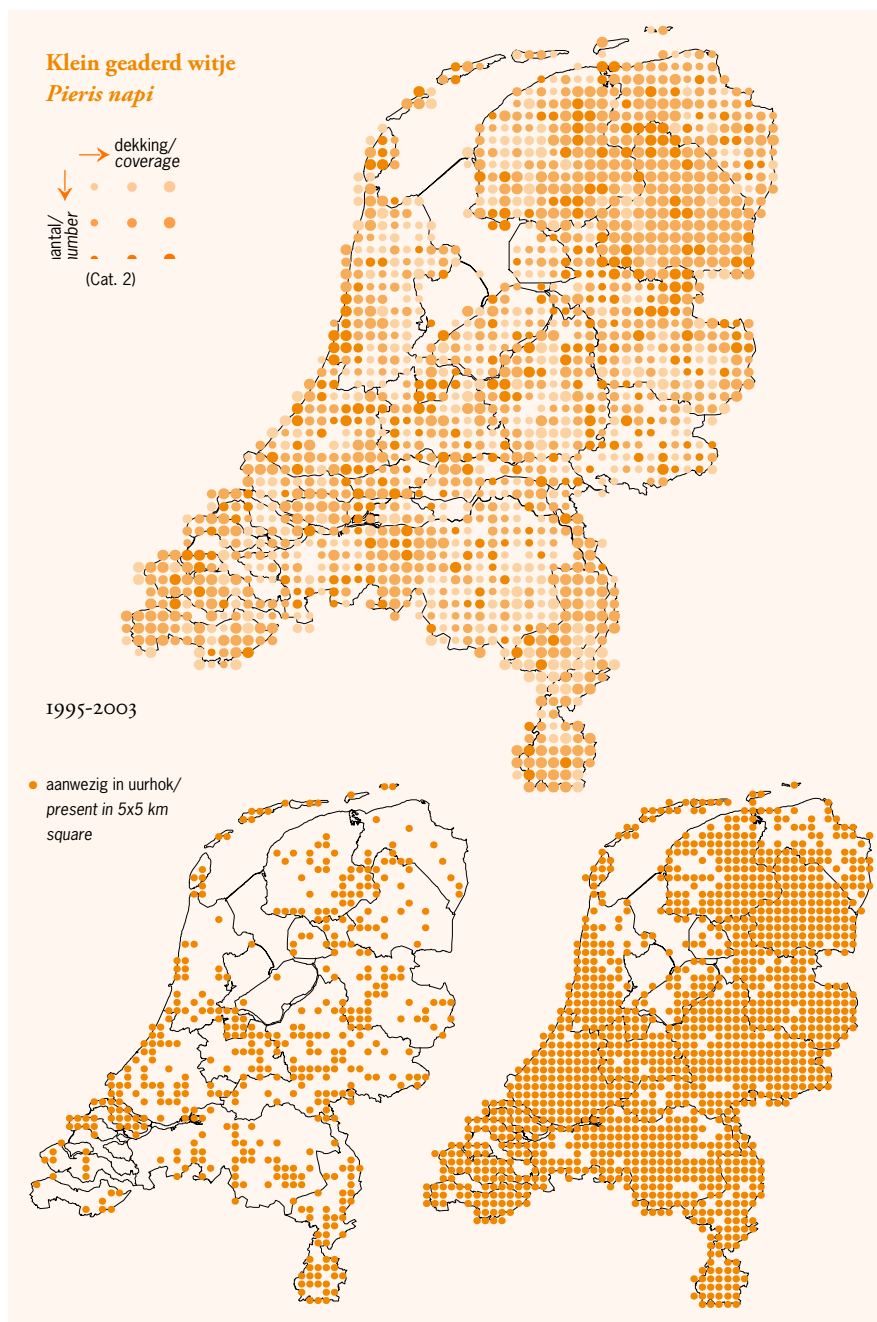
Het klein geaderd witje komt vooral voor in vochtige terreinen zoals moerassen, hooilanden en langs bosranden.

DEZE SOORT IS GESPONSORD DOOR:
Cilja Zuyderwyk en Jan Zwaaneveld,
Hillegom.

Daarnaast is hij ook geregeld in andere biotopen zoals graslanden, tuinen, parken en langs paden en heiden te vinden. Van de drie koolwitjes wordt het klein geaderd witje op de vochtigste plaatsen aangetroffen. Bovendien heeft deze vlinder een voorkeur voor halfnatuurlijk cultuurgebied, terwijl klein en groot koolwitje sterke cultuurvolgers zijn die zich ook vaker in de bebouwde omgeving ophouden. Vaak komen klein geaderd witje en oranjetipje in dezelfde biotoop voor. Hoewel ze dezelfde waardplanten gebruiken, concurreren de rupsen nauwelijks: rupsen van het oranjetipje eten met name bloemen en zaden, terwijl die van het klein geaderd witje zich vooral met de bladeren voeden.

Mobiliteit, verspreiding en trend

Het klein geaderd witje is een zeer mobiele vlinder die tot de 'binnen hun areaal migrerende vlinders' wordt gerekend.

Maar van de drie koolwitjes is het klein geaderd witje stellig de soort die het minst trekt. Hij kan zelfs stabiele populaties hebben waar geen zwervende individuen 'binnenvliegen'. Toch wordt de soort geregeld trekkend waargenomen in groepen van andere witjes of, zeldzamer, in groepen die uitsluitend uit soortgenoten bestaan. In 1964 spoelden enkele honderden kleine geaderde witjes aan op het strand van Terschelling. (LEMPKE 1972).

Het klein geaderd witje komt voor van Ierland tot Japan en Noord-Amerika en van Scandinavië tot Noord-Afrika. In Nederland is het een zeer algemene standvlinder die verspreid over het hele land kan worden gezien. Het verspreidingsgebied lijkt sterk te zijn toegenomen. Dit wordt waarschijnlijk veroorzaakt doordat algemene vlinders tegenwoordig ook veel worden geregistreerd, terwijl de waarnemingen uit het begin van de vorige eeuw gebaseerd zijn op literatuurvermeldingen en exemplaren in collecties. Algemene soorten werden toen naar verhouding minder vaak vermeld en verzameld. Dat het huidige voorkomen min of meer overeen komt met dat van omstreeks het begin van de vorige eeuw blijkt bijvoorbeeld uit de vermelding in Ter Haar (1928) dat de soort 'in geheel Nederland, maar niet zo algemeen als het klein en groot koolwitje' voorkomt. Vermoedelijk is de werkelijke stand de afgelopen eeuw min of meer gelijk gebleven.

Uit het Landelijk Meetnet Vlinders blijkt dat hij min of meer stabiel is gebleven, terwijl andere koolwitjes in deze periode achteruit zijn gegaan.

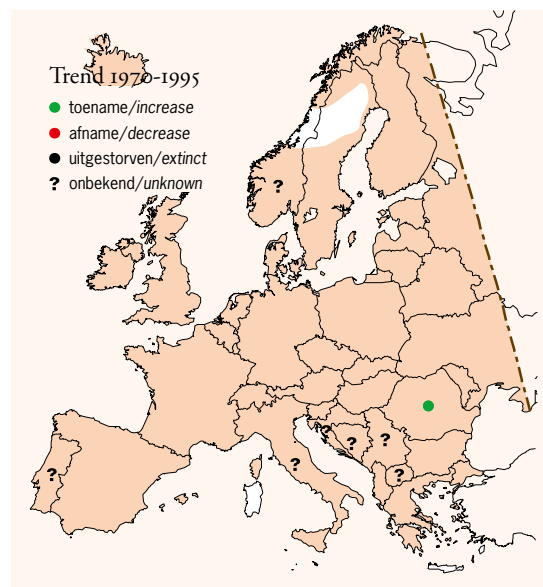
Bescherming

Het klein geaderd witje is niet bedreigd. Op Europese schaal is de soort ook niet bedreigd en in de meeste landen is het voorkomen stabiel (VAN SWAAY & WARREN 1999).

Er zijn geen speciale beschermingsmaatregelen nodig.

Toekomst

Te verwachten valt dat deze soort ook in de toekomst zeer algemeen zal zijn.

Profiel van het klein geaderd witje

Voedsel rupsen Vooral look-zonder-look *Alliaria petiolata* en pinksterbloem *Cardamine pratensis*, verder een groot aantal andere, ook gecultiveerde kruisbloemigen *Brassicaceae*.

Voedsel vlinders Nectar van verschillende soorten kruiden.

Duurstadia Ei: 3-7, rups: 11-22, pop: 7-13, 150-330 (overwinterend), vlinder: 9-18, rijpsduur ei: 3-4 dagen.

Vliegtijd vlinders Drie generaties, de eerste van eind april tot begin juni, de tweede en derde van begin juli tot eind september.

Overwinteringsfase Pop.

Leefgebied Vooral vochtige bosranden en graslanden, maar ook andere plaatsen.

Mobiliteit Zeer mobiel.

Dichtheid Hoog tot zeer hoog, ca. 16 tot 134 individuen per ha.

Status Zeer algemene standvlinder.

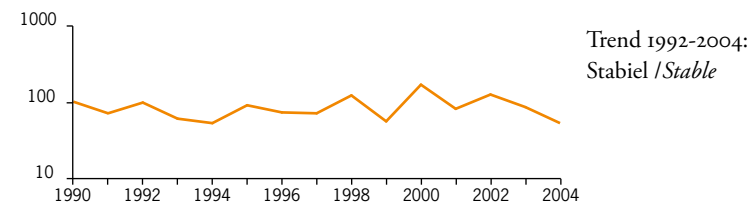
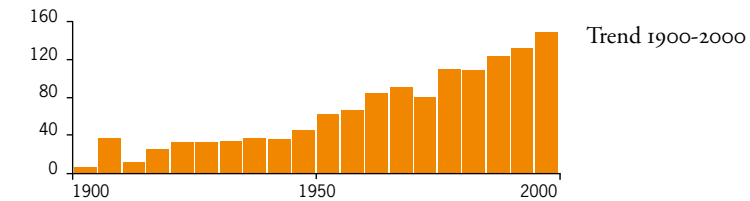
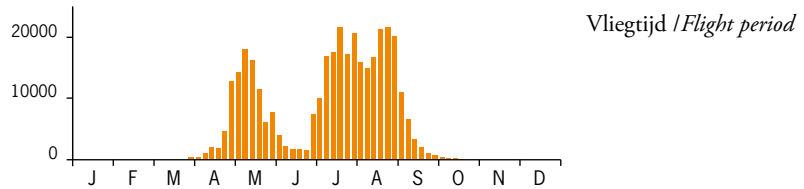
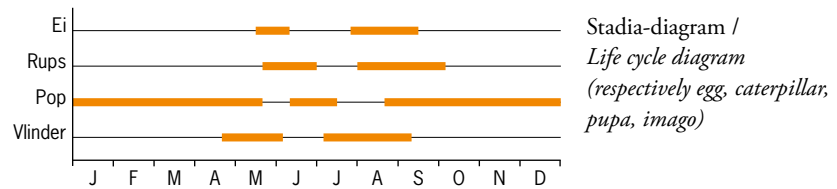
Rode Lijst Thans niet bedreigd.

Europese status Niet bedreigd.

Knelpunten verspreiding Geen.

Verwachting toekomst Zeer algemene standvlinder.

Beschermingsmaatregelen Niet relevant.

SUMMARY**Green-veined White *Pieris napi***

Pieris napi is a very common resident. This species prefers more natural habitats, rather than the built-up or cultivated areas favoured by the other *Pieris* species. It mainly occurs in relatively humid habitats, such as woodland edges, woodland clearings, and grasslands, but is also found at the edge of heathland, and in gardens and parks. *Cardamine pratensis* and *Alliaria petiolata* are mostly used as larval foodplant. The species flies in three generations and hibernates as a pupa. Due to prolonged emergence from the pupa, the different generations overlap and butterflies can be seen almost continuously from the end of April until the beginning of September. The Dutch Monitoring Scheme indicates that numbers have been more or less stable since the early 1990s.